

יש לי מושג

לקסיקון חנוכה (א')

יוסף רזניק

גזירות יוון - היוונים-סורים ששלטו בארץ ישראל בימי הבית השני, ובראשם המלך אנטיוכוס, גזרו גזירות קשות על היהודים, גזלו את כספם ואף את בנותיהם, טימאו את המקדש, אסרו באיומי מוות לקיים את התורה והמצוות, וניסו להכריח את היהודים לעבוד את אלילי יוון ולקבל על עצמם את התרבות היוונית. גם חלק מהיהודים שיתפו פעולה עם השלטון והפכו למתייוונים. הצלה לא נראתה באופק, ונראה היה שחלילה הגיע סופה של היהדות.

מרד החשמונאים - משפחת חשמונאי היתה משפחת כהנים מהעיר מודיעין. מתתיהו החשמונאי שהיה בנו של הכהן הגדול, הכריז על מרד בשלטון היווני, וחמשת בניו, ובראשם יהודה המכבי, הנהיגו את המרד בפועל. היהודים המורדים היו דלים בכוח אדם ובנשק, אבל בשילוב של תחבולות וגבורה אנושית עם סיוע משמים, הם הצליחו לנצח את הצבא היווני הגדול בסדרה של קרבות. ממלכת יהודה חזרה להיות עצמאית והגזירות בוטלו. החשמונאים ובניהם שלטו ביהודה כמאה שנה, עד ימי השלטון הרומאי.

חנוכת המקדש - נקודת השיא של המרד היתה הכיבוש מחדש של בית המקדש, טיהורו מכל אלילי היוונים והחזרת עבודת הקרבנות. המקדש נחנך מחדש בכ"ה בכסלו שנת ג' תקצ"ו, ולאחר חנוכתו עשו שמונה ימי שמחה. **ימי החנוכה** הללו נקבעו על ידי חכמי ישראל כימי שמחה לדורות. בימים אלו אין להספיד ואין להתענות.

נס פך השמן - כדי להדליק את מנורת המקדש היה צורך בשמן טהור, אך כל השמנים שבמקדש נטמאו בידי היוונים. רק פך טהור אחד נמצא, והשמן שבו הספיק ליום אחד בלבד; אך בדרך נס השמן שבפך דלק שמונה ימים, עד שהביאו שמן טהור חדש.

נרות חנוכה - המצוה המרכזית בחנוכה היא הדלקת נרות בכל לילה, זכר להדלקת המנורה ולנס פך השמן, ונשים חייבות במצוה זו כמו הגברים. הצדיקים הפליגו במעלתה של מצות הדלקת הנרות, וגילו משמעויות רוחניות רבות הטמונות בה: נרות החנוכה מסמלים את אור התורה לעומת החושך היווני, ושלל הבת הנר דומה לנשמת האדם שכל הזמן משתוקקת לעלות מעלה מעלה. זמן הדלקת הנרות הוא עת רצון להיושע אפילו בדברים שמעל הטבע. גם מי שנמצא במדרגה נמוכה ובחושך רוחני יכול להיושע בשעה זו, כמו שהנר מאיר את החושך. אמרו צדיקים שאפילו עצם ההסתכלות בנרות יכולה להעלות את האדם מבחינה רוחנית.

מקום ההדלקה הוא בפתח הבית מבחוץ, בצד הנגדי למזוזה, או בחלון הפונה לרשות הרבים, וזאת כדי לפרסם את הנס ברבים. הנרות צריכים להיות גבוהים מן הקרקע לפחות שלושה טפחים (כ-24 ס"מ). **זמן ההדלקה** הוא בתחילת הלילה; יש הנוהגים להדליק מיד בשקיעת החמה ויש שמדליקים בצאת הכוכבים או לאחר תפילת ערבית. כל **סוגי הנרות** כשרים לנר חנוכה, ובלבד שהם יכולים לדלוק לפחות חצי שעה. אך יש הידור מיוחד להדליק בשמן זית, כמו במנורת המקדש. לגבי **מספר הנרות**, מעיקר הדין די להדליק בכל בית נר אחד בכל לילה, אך כל ישראל נהגו להדר במצוה ולהוסיף נר אחד בכל יום, עד שבלילה השמיני מדליקים שמונה נרות. יש הנוהגים שכל אחד מבני הבית מדליק נרות, ויש נוהגים שרק בעל הבית מדליק. לגבי מי שלא נמצא בביתו בזמן ההדלקה, יש דינים שונים. לפני ההדלקה **מברכים**: "ברוך אתה ה'... אשר קדשנו במצוותיו וציוונו להדליק נר של חנוכה" ו"ברוך אתה ה'... שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה". בלילה הראשון מברכים גם "שהחיינו".

- רוצה לקבל עלונים בדואר?
- בא לך לחלק עלונים לחברים?
- מעוניין להפיץ עלונים בשכונה?

מבצע 'שלום חבר'

מצרף חברים חדשים, יש לך הזדמנות להצטרף לעשרות אלפי חברי 'שלום לעם'

*חבר צבאי לקבלת
עיוני שלום לעם
בדואר ארבע שבועות*

צור קשר
בטלפון:

02-5022881
(שלוחה 10)

בין השעות:
10:00-15:00

ושלם 18 ש"ח לחודש
עלות הדואר,
והנך זכאי ל- 4 * 10
עלונים מדי חודש.

חבר 'שלום לעם' שותף ל... הפצת מאות אלפי עלונים

• 180 מרכזי פעילות נוער בארץ ובתפוצות • אלפי בני נוער המשתתפים בשיעורי תורה

גיליון זה יו"ל ע"י מרכז "שלום לעם"

שע"י עמותת גבריאל שר ישראל (ער"ר 5-037849-58)

רחוב בני ברית 18, ירושלים | טל. 02-5022881 | פקס. 02-5022771

ארגון "שלום לעם" בנושאות גדולי התורה שליט"א מפעיל: מסגרות לימוד ופעילויות לנוער בפריסה ארצית • ישיבה גבוהה • ישיבה תורנית לצעירים • מדרשות ערב לנוער • מדרשת יהדות לבנות • שיעורים והרצאות • הכוונה וייעוץ חינוכי קר ותיעוד 'מורשת קהילות ישראל' מכון הוצאה לאור • אתר 'שלום לעם' • 'שלום לעם' באפליקציה

כל הזכויות שמורות

מתחברים לתורה ויהדות

שלום לעם

לנוער ישראל

אפאיר את פאלמ

805

פרשת וישב כא' בכסליו תשע"ח | 9 בדצמבר 2017

במדור סיפור לשבת < כדור מתגלגל

מבט אל החיים

סוכן כפול

דוד קליינר

דבר כזה לא קרה עדיין לבנג'מין מעולם, מאז שהתחיל לעבוד בסוכנות ה-CIA האמריקאית לפני כעשר שנים, הוא נתקל בכל מיני פרשיות משונות ומוזרות בהן היו מעורבים סוכנים זרים שניסו לחדור למערכת, או סוכנים אמריקאים שהתגלו כמרגלים ועוד שלל מקרים. אבל מעולם לא קרה לו שהוא ידע על כך שיש מרגל במחלקה שלו, הוא גם ידע בוודאות מלאה מי הוא, אבל לא הייתה לו שום אפשרות להוכיח זאת!

הכול התחיל לפני כשלושה חודשים, כאשר הוא נקרא על ידי מנהל המחלקה שלו - פיט סטיבנס לשיחה דחופה: "תראה בנג'מין" אמר לו פיט: "נודע לנו ששלושה סוכנים שלנו המשרתים במקסיקו נתונים במעקב כבר כמה ימים, מישהו גילה למקסיקנים שהאנשים האלו עובדים עבורנו וכעת אנו עובדים איך להבריח אותם משם במהירות האפשרית. המחלקה היחידה שיודעת את פרטי הסוכנים הללו היא המחלקה שלך בנג'מין ואין שום גוף אחר שיודע על קיומם, ולכן החשד העיקרי על קיומו של סוכן כפול נופל על אחד מאנשיך, אני מבקש שתתחיל לחקור את העניין באופן מיידי!"

בנג'מין ידע בדיוק מה עליו לעשות באותו הרגע, מכיוון שהמחלקה שלו מונה תשעה אנשי צוות, הוא החליט לספק לכל אחד מהם מידע מודיעיני אמיתי בנושא אחר, ואז פשוט להמתין ולראות איזה מידע ידלוף החוצה ולפי זה אפשר יהיה לדעת מיד מי המדליף.

תוך זמן קצר הסתבר שהרעיון היה ממש מוצלח, סוכן CIA הנמצא

במוסקבה, דיווח על כך שמצבור טילים גדול שהרוסים החביאו בתוך מפעל ישן של עוגות, הועבר בחשאי באמצע הלילה למקום סודי אחר. בנג'מין ידע מיד מי המדליף: רונסון קרטור! את המידע הזה סיפר בנג'מין רק לו לפני כשבוע, ואם זה דלף לרוסים סימן שהוא הסוכן הכפול שחדר למחלקה שלו.

במשך הימים שאחרי כן נוספו על שולחנו של בנג'מין ראיות נוספות לכך, אבל למרות שהוא הצמיד לרונסון מעקב צמוד של 24 שעות ביממה, לא הצליחו העוקבים להבחין בשום אופן כיצד הוא מעביר מידע ולמי. המעקב כלל ציטות לטלפונים, מעקב אחרי כל אימייל ששלח ואחרי כל אדם עמו נפגש, אבל כל הדברים גם יחד לא העלו דבר, המידע

המשיך לדלוף מבלי שהוא יוצר קשר עם אף אחד!

ההתפתחות ראשונה לפתרון התעלומה הופיעה לאחר כמה ימים, מסתבר שרונסון נהג מדי יום לרדת לשתות קפה ולעשן סיגריה באותו מקום ובאותה שעה. ובאותו בית קפה נצפה אדם שהיה ידוע ל CIA כמרגל רוסי סמוי. הבעיה היא שהם כלל לא התקרבו אחד לשני ולמרבה הפלא הם היו יושבים בקביעות בשני הקצוות השונים של החדר כשגבם בכלל אחד אל השני.

העוקבים אמנם שמו לב שישנה מראה על הקיר דרכה יכול המרגל הרוסי

להתבונן על רונסון, אבל הוא לא עשה שום דבר מחשיד, הוא לא דיבר או הזיז את אצבעותיו בצורות שונות, פשוט לא עשה כלום!

בנג'מין חזר לביתו באותו יום כשהוא מתוסכל לחלוטין, הוא יודע בוודאות מי המרגל אבל אין לו שום דרך להוכיח זאת! הבן שלו ניסה לספר לו שהוא קיבל פרס בבית הספר 2 מכשירי קשר חדשניים אבל בנג'מין ביקש ממנו שיעזוב אותו לנפשו כי הוא "צריך לחשוב על משהו מאוד חשוב".

הוא שקע בתוך הכורסה שלו וניסה להפעיל את המוח, אבל היה לו מאוד קשה להתרכז עם כל הצפצופים שעלו מהמכשיר של הבן שלו: "מה זה כל הרעש הזה?" שאל בתרעומת. וזו הייתה הזדמנות מצוינת עבור הילד לספר לאביו שחבר שלו לימד אותו את שפת המורס בה במקום לשדר מילים - משדרים צפצופים, "צפצוף אחד קצר ואחריו צפצוף ארוך מסמל את האות A, צפצוף ארוך ואחריו 3 צפצופים קצרים הם האות B וכן הלאה" סיפר הבן בהתלהבות. הוא לא הבין מדוע אבא שלו קם פתאום בהתרגשות תוך שהוא מחבק אותו חזק ואומר לו: "נתת לי רעיון ענק!"

הוא פתח את מחשבו והביט פעם נוספת בהסרטה שהועברה לו ע"י הסוכנים שלו, הספיקה לו דקת צפייה על מנת להבין שהוא עלה על הרעיון. במשך כל שהותו בבית הקפה, רונסון לא הפסיק לעשן, לא היה קשה להבחין שהעשן שיצא מפיו היה עשוי מרצף של קווים ונקודות בזה אחר זה, הוא פשוט כתב את המסר שלו עם העשן שהסתלסל מפיו! כל מה שנותר לסוכן הרוסי היה רק להביט אל המראה ולקרוא את הכתוב, דווקא מכשירי הקשר הקטנים והפשוטים עזרו לבנג'מין לפצח את תעלומת הריגול המורכבת...

***

רעיונות טובים באים ממקומות לא צפויים, במשלי נאמר: "ותשועה ברוב יועץ", אם יש לאדם קושי או דילמה לא פשוטה, תמיד כדאי לו לשמוע עצות מכיוונים שונים, כי אף פעם אי אפשר לדעת מאיפה תבוא הישועה. ■

החלום שנמוג בעשן הדמיון...
(מתוך מדור 'סיפור צעיר')

וואו, אני מאחר לעבודה!

הפסדת את הקורס בפסיכומטרי...

קבעתי בשמונה עם המשפחה,
אני לא מצליח לצאת כבר!

סיפור לשבת

כדור מתגלגל

מיכאל ראם

"תביאו לי בבקשה את הכדורים מהסוג השני דווקא" ביקש לקוח נוסף. וסמית' הרוקח הצעיר לא הצליח להיזכר כמה פעמים מהבוקר הוא נתקל בבקשה התמוהה של לקוחות שהתעקשו שהם אינם מעוניינים במשכך הכאבים הידוע והמוכר והעדיפו לרכוש דווקא את משככי הכאבים של החברה החדשה והמתחרה. "ממש מוזר" לחש לעצמו אבל לא היה זה מעניינו להתערב בהעדפותיהם של לקוחות בית המרקחת ולמרות סקרנותו, הוא לא הצליח להבין את פשר התעלומה. הוא כמעט שכח ממנה עד שלמחרת היה מי שדאג להזכיר לו זאת שוב, היה זה בפקולטה לרפואה שבה למד סמית' כאשר באחת ההפסקות התלונן אחד מחבריו לכיתה כי ראשו כואב וכשהציע לו סטודנט אחר כדור לשיכוך כאבים, הסתכל עליו הלה במבט של כעס: "מה אתה מנסה להרעיל אותי? לא שמעת שבכדורים האלו נמצא חומר מסוכן?" הסטודנט האכפתי היה בהלם: "מה זאת אומרת?" ניסה להבין. "כל העולם מדבר על כך" הפטיר הלה בראשו בידענות.

סמית' הגיע אל בית המרקחת והחל לשרת את לקוחותיו כשלפתע פנה אליו אחראי המשמרת "התקבלה הוראה מההנהלה הראשית להסיר מן המדפים את חבילות משככי הכאבים של חברת A.M. עד להודעה חדשה" ההודעה המוזרה הקפיצה לגמרי את חושי הסקרנות של סמית' ובאותו רגע החליט שהוא חייב לברר באופן וודאי מה עומד מאחורי חרושת השמועות המסתובבת ומאיימת להפיל את ענקית התרופות.

באחד הימים פנה אליו סטודנט צעיר ועורר בו שוב את יצר הסקרנות: "אני יודע בוודאות שהשמועות על הסכנה שבמשככי הכאבים החלו בבית החולים הענק שבבוסטון ומשם התפשטו השמועות כאש בשדה קוצים עד שהגיעו למצב שמסכן את עתידה של A.M.". קצה החוט שהגיע לידו של סמית' דרבן אותו להמשיך במשימה ולאחר בירור מול החברה בנושא, הוא מונה על ידם לאיש הקשר שיפתור את התעלומה וכבר באותו ערב מצא את עצמו בטיסה לבוסטון שמומנה על ידי A.M.

עברו מספר ימים של עבודה מאומצת שבהם גילה סמית' כי הוא ניהן בכישורי בלשות לא רעים בכלל, אט אט הצטברו אצלו פיסות מידע איתם קיווה להשלים את הפאזל המוזר.

דבר אחד היה ברור לו לחלוטין: כל העקבות הובילו אל פרופסור זילברשטרום מנהל חדר המיון של בית החולים וסמית' ניסה למצוא מה המניע למעשיו של הפרופסור הנכבד שהחליט לפתע להבאיש את ריחה של A.M. והחל לבלות שעות ארוכות בין כותלי בית החולים אך גם הוא לא ציפה לבאות. הייתה זו שעת בוקר שגרתית בחדר המיון וסמית' הסתובב באולם קבלת החולים מנסה להאזין לקולם של אנשי הצוות ולדלות פיסות מידע. הוא התהלך מצד לצד כשהוא מנסה שלא לבלוט ועיין במסמך שבידו כשלפתע התנגש בו איש גבה קומה: "סליחה. סליחה" התנצל סמית' "אני צריך לבקש ממך סליחה" הושיט לו יד האדון הנכבד ולפתע הבחין סמית' בשמו שהתנוסס על חזהו, היה זה לא אחר מפרופסור זילברשטרום מנהל חדר המיון שעמד מולו בגודל טבעי.

סמית' התבלבל לרגע אבל בהחלטה של שניה החליט לשים את הכול על השולחן: "אם כבר נפגשנו רציתי לברר מה יש לכבוד הפרופסור נגד משככי הכאבים של A.M.?" סמית' לא חשב לרגע שהוא יקבל תשובה שתספק אותו, אבל היה חשוב לו לראות מה תהיה תגובתו של הפרופסור שהביט בו במבט תמה: "אני באמת לא מבין על מה אתה מדבר" אמר הפרופסור ורצה להמשיך בדרכו אך סמית' לא ויתר: "אחת האחיות הוותיקות ביותר במחלקה

העבירה לידי הסרטה של הנכבד המאששת את השמועה בדבר הסכנה שבכדורים המוחרמים."

"אני אשמח לראות זאת" ענה פרופ' זילברשטרום והזמין את סמית' אל משרדו. סמית' הוציא מכיסו מכשיר קטן וחיבר

אותו למחשב שעל השולחן, מהר מאד עלתה התמונה בה נראה הפרופסור כשהוא מרים חפיסת כדורים מתוצרתה של A.M. מביט בה ומניח אותה בחזרה תוך כדי שהוא בוחר בחפיסת כדורים של החברה המתחרה: "נו מה תאמר על זה?" שאל סמית' אך במקום תשובה פרץ לפתע הפרופסור הנכבד בצחוק מתגלגל ורק לאחר שהצליח להירגע פנה אל סמית' בקול שקט ובטוח: "אם האחות הייתה טורחת לברר מדוע הנחתי את חבילת הכדורים, היה מתברר לה שהיא פשוט הייתה ריקה, אלו פשוט אנשים חסרי אחריות שבמקום לדבר על הדברים שמפריעים להם החליטו לתת לכדור להתגלגל עד כדי כך שאי אפשר כבר לעצור אותו..."

***

הפרשה הכאובה של מריבת יוסף ואחיו התחילה במצב של "ולא יכלו דברו לשלום" אם היו האחים יושבים ומנסים לחשוב מה הוביל אותם לקרע הנורא, יכול להיות שהתוצאות האיזומות היו נמנעות. מריבות מיותרות בין בני זוג או חברים היו יכולות להימנע רק בגלל חוסר תקשורת, אם נדע להבהיר דברים ולדבר מתוך רצון כנה ואמיתי הכול יכול להיראות אחרת... ■

סיפור צעיר נתפס על חם

זה כבר זמן רב ש"מגנוב - הגנב" שם את עיניו על "יורם" שהיה סוחר נעלים אמיד, בנהולו של יורם היה רשת חניות נעלים מהגדולות שבמרכז העיר. מגנוב שהיה כבר גנב מימן ידע את מה שהרבה גנבים יודעים - שההזדמנויות מתפזרות דווקא בערים הגדולות, שם קל יותר לעשות קפה, האפשרויות הן הרבה יותר גדולות מאשר במקומות קטנים. בכל זאת, "מכה" קטנה פה ו"מכה" קטנה שם אינן משתנות ל"מכה" אחת גדולה. חלומו של כל גנב מתחיל הוא "לפל" על גנבה גדולה ש"תסדר" אותו לכמה חדשים טובים, לו רק ימצא נקודת תרופה שפזו הרחוקה מעיני החק ומעיני אדם, הוא יהיה מסדר לתקופה ארפת טוח. וכך גם היה חלומו של "מגנוב" בפעקב הצמוד שנהל מול החנות המרפזית של הנעלים, לפניו נגלה כל יום מחדש.

אנשים נכנסים ויוצאים, והפספים מתגלגלים מיד ליד. עיניו פמעט יצאו מחוריהן: 'אח, לו רק הייתי "נופל" על מקום שפזה, לא הייתי צריך "לעבד" חדשים', היה מהרהר לעצמו.

מגנוב אדם מתכנן היה, הוא אינו לוקח סכונים מיתרים. אצלו הפל מחשב, מסדר, רשום ומארגן, הוא אינו נוהג להשאיר אף פרט לחסדי המקרה. תקופה ארפה יום אחר יום עקב מגנוב אחר המתרחש בפוטיק הנעלים. והנה הוא הבחין כי מדי יום טרם לעת סגירת הפנקים יוצא מהחנות נער שתיק עור גדול בידו, התיק, כף יש להניח, עמוס במזמנים פרי פדיון החנות ביום האחרון, והנה אכן כף הוא צועד אל סניף הבנק ברחוב הסמוך.

הפספ נמצא אפוא בהשג יד, רושם מגנוב בפנקסו, ומתחיל לתכנן את צעדיו הבאים. הוא לא האיש שייבצע שוד מלא בסכונים בכפר העיר, סגנון העבודה

הזהר לו. תכננון מקדים, ארגון נכון ומחשבה מאמצת תמיד הניבו לו פרות יפים יותר, וגם הפעם הוא הולך בדרך זו ומבטל לאותו נער עסקה יפה, שמתן שכרו (של הנער) בצדו (של הגנב).

בדיוק בצעהרי היום נכנס מגנוב לחנות אפנה יקרתית, הממקמת לארכו של הרחוב המחבר בין בוטיק הנעלים לבנק, בארשת פנים חשובה היא פונה למוכר ומבקש את עזרתו: "תראה, נשלחתי על ידי המעביד שלי ממשרדי א.ג את של בע"מ ברחוב המקביל, הוא רוצה שאקנה לו חליפה יקרתית ואיכותית, מותג המתאים לאדם מסוגו, וכמוכן, המחיר אינו מגבול". פני המוכר אורו, לקוחות מסוג זה לא מזדמנים בכל יום. "הגעת בדיוק למקום הנכון", הצהיר, "מהי המדה הנדרשת?"

החמיץ מגנוב את פניו כאלו נזכר בדבר מה: "הוי, אכן בעיה, שכחתי לשאל...". כמעט שהלה, פתאם כאלו הבריק רעיון במחו: "תשמע מה שנעשה, נמצא אדם מן העוברים והשבים שמבנה גופו דומה לזה של הבוס שלי, ונמדד את החליפה לפי מדתו". וכך בעוד שהוא מעלה את הרעיון, הוא מסתובב לאחור ובתזמון מדיק עובר שם מי אם לא נער השליחיות של בוטיק הנעלים, התיק הגדול בידו בדרך אל הבנק. "הנה, הנה הנער הזה דומה בדיוק במבנה גופו לבוס שלי, אולי הוא יסכים...".

המוכר הלהוט לשרת ביעילות את הקליינט השמן שלפניו, פנה באדיבות אל הנער "עובר הארח" שעליו הצביע השליח: "תוכל לעשות לנו טובה ולהקדיש דקה מזמנך לשם מדידת חליפה יקרתית?" וכי לאן הוא ממחר שיסרב! הוא הסכים בשמחה ונכנס, לא כל יום מזדמן לו להראות חשוב ולהתהדר בחליפה יקרתית.

הוא הרגיש כל-כך טוב עטוי בחליפת היקרה, חזהו התנפח ועיניו התמקדו במראה, שממנה השתקפה דמותו ההדורה, התיק הנח בצד על כסא מזדמן, וילגע קט שכח השליח את שליחותו. בדיוק לרגע הזה חפה מגנוב, הוא תפס את התיק לקח את שתי רגליו ועזב באלגנטיות את השטח.

דָּקָה חֲלָפָה, וְהַנְּעָר הַמְּתַמוּגָג מוֹל הַמְּרָאָה קָלֵט אֶת מֵה שְׁקָרָה.

"הֵי, עֲצֹר... לֵאמֹן אַתָּה הוֹלֵךְ... זֶה הַתֵּיִק שְׁלִי..."

בִּקֵּשׁ לְרוֹץ, לְרִדְף אַחֵר הַגָּנֵב לְהַצִּיל אֶת חֲלִיקוֹ, אִךְ יָד כְּבִדָּה הִנָּחָה עַל כַּתְּפוֹ...

"הַחֲלִיפָה יְדִידִי, פִּשֵּׁט אוֹתָהּ בְּבִקְשָׁה".

- "אֲבָל הוּא גָּנֵב לִי אֶת הַתֵּיִק... אֲנִי תֵּיב לְרוֹץ אַחֲרָיו..."

- "אַתָּה לֹא הוֹלֵךְ לְשׁוּם מְקוֹם בְּחֲלִיפָה שְׁלִי יְדִידִי, פִּשֵּׁט אוֹתָהּ וְאַחֵר כֶּף תְּרוֹץ

לֵאמֹן שְׁתִּרְצָה..."

קָשָׁה לְהַכִּיל אֶת כְּאֵב הַלֵּב. הוּא רָמָה, הוֹלִיכוֹ אוֹתוֹ שׁוֹלֵל, הַלְּבִישׁוֹ אוֹתוֹ

בְּחֲלִיפָה לֹא לוֹ, נִתְּנוּ לוֹ לְהֵנֹת לְרַגְעַ מִהַנָּאָה דְּמִיּוֹנִית, וּלְבִסּוֹף לְקַחוּ לוֹ אֶת

הַתֵּיִק, וְעוֹד יְדָיו כְּבוֹלוֹת, אֲפִלּוֹ לְרִדְף אֵינּוּ יָכוֹל.

אֵלּוֹ רַק יָדַע שְׁרַמָּאוֹת הִיא זֹ, אֵלּוֹ רַק יָדַע שְׁאֵת רְכוּשׁוֹ מִבִּקֵּשׁ הָאִישׁ, אֵלּוֹ יָדַע

שְׁבַעֲקֻבוֹת אוֹתוֹ מִקְרָה יִפְטֹר מֵעֲבוֹדָתוֹ, אֵלּוֹ...

***

וְכִי לֹא זֶה הָיָא דְּרַכּוֹ שֶׁל הַזָּקֵן וְהַפְּסִיל, יִצְרֵנו הָרַע. עוֹטֵף הוּא אוֹתְנוֹ בְּבִגְדִים

לֹא לָנוּ, כּוֹבֵל אוֹתְנוֹ בְּמַדִּים זָרִים לָנוּ, מְפַתֵּה וּמְחַמֵּא, וְנוֹתֵן לָנוּ לְרַגְעַ תְּחוּשָׁה

טוֹבָה, מְפִיל הוּא אוֹתְנוֹ בְּנְפִילוֹת שְׁנֵרָאוֹת לָנוּ נּוֹצְצוֹת, וּמְעוֹדֵד אֶת עוֹלָם

הַדְּמִיוֹן לְפַעַל. וְאַנְחָנוּ, כְּאֵלּוֹ לְטוֹבַתְנוֹ זֹקְפִים גּוֹ וּמְרַגְּשִׁים טוֹב. "חֲבָל", הוּא

אוֹמֵר, "אַתָּה נִרְאָה טוֹב", וְחִיּוֹךְ נִמְרָח עַל שְׁפִיתֵינוּ. וְכֶף אָנוּ נוֹפְלִים לְעוֹלָם

שֶׁל הַמָּוֶה, תְּאֻוָּה וְיִצְרִים, וְכִשְׁאַנְחָנוּ מִסְתוֹבְבִים לְאַחֵר מִתְּנַעְרִים לְרַגְעַ

מֵעוֹלָם הַדְּמִיוֹן, פְּתֹאֵם אָנוּ מְגָלִים שֶׁהַחֲבִילָה נַעְלָמָה, אוֹצְרוֹתֵינוּ הִרוּחָנִיִּים,

הַתְּמִימוֹת, הַטְּהָרָה, הָאֲצִילוֹת, הָעֲרָכִים נְגוּזוֹ וְאֵינָם, קוֹמַתְנוּ הִרוּחָנִית הַשְּׁפָלָה,

אוֹצְרוֹתֵינוּ הַפְּנִימִיִּים נְמוּגוֹ בַּעֲשֵׁן הַדְּמִיוֹן שְׁאוֹתוֹ הַעֲלָה הַיִּצָּר הָרַע בְּקִרְבָּנוּ,

וְכִשְׁאַנְחָנוּ רוֹצִים כְּכֹר לְבָרַח וּלְהַצִּיל, לְתַפְסֵ וּלְחַזֵּר אַחֲרֵינוּ, מוֹצְאִים אָנוּ אֶת

עֲצָמֵנוּ כְּבוֹלִים בְּכַבְלֵי הַדְּמִיוֹן שְׁאוֹתָם אָרַג לָנוּ. יָד כְּבִדָּה וְעִרְמוּמִית אוֹחֶזֶת

בָּנוּ בְּחֻזְקָה וְאוֹמְרָת לָנוּ "כְּכֹר נְפִלְתָּ", אֵין לָךְ לֵאמֹן לְבָרַח. אֵלּוֹ רַק יָדַע לְבַעֵט בּוֹ

מִהַתְּחִלָּה, אוֹ לְפַחֹת אַחֲרֵי שֶׁהוּא אוֹחֵז אוֹתְנוּ, הַכֵּל יִרְאֶה אַחֲרָת...
כְּדֵי שְׁלֹא יִכְאֵב הַלֵּב, שְׁלֹא נִצְטָעֵר וְשְׁלֹא נֹאמֵר אֵלּוֹ יָדַעְנוּ... כְּדֵי שְׁנִדַּע מִרָאשׁ

■

בית המדרש

הסופגניות המקולקלות

שאלה מס' 473

לכבוד חג החנוכה החליט אלירם מנהל בית הספר 'בני ירושלים' לעשות מסיבת חנוכה כיד המלך. הוא הזמין כמות גדולה של סופגניות מהמאפיה השכונתית אלא שהשמן שבו טיגנו את הסופגניות היה שמן ישן שכבר השתמשו בו שלושה ימים ברציפות. התלמידים שלא ידעו מכך אכלו סופגניות בלי לחשוב פעמיים וחלק גדול מהתלמידים קיבלו קלקול קיבה רציני ואמיר ואורן אף אושפזו בבית החולים. אמיר קיבל תרופות חזקות ואורן הפסיד ארבעה ימי עבודה בגלל האשפוז. כעת הם תובעים שישלמו להם על הנזק שנגרם להם. מי לדעתכם צריך לשלם, האם אלירם שהזמין את הסופגניות או בעל המאפיה שטיגן אותם בשמן ישן ומקולקל? ומה יהיה הדין באופן שבעל המאפיה לא ידע שהשמן מקולקל ועשה זאת בלי כוונה?

מעיינים בספרים ולומדים לפסוק הלכה או משפט: תלמוד בבלי מסכת 'בבא קמא' דף ו' עמוד א' בדין: 'בור המתגלגל' ושולחן ערוך 'חושן משפט' סימן תי"א סעיף ג'. או שהוא מוגדר כ'אדם המזיק' סימן ת"כ סעיף ג'. סימן תכ"א סעיף ג' בדין: 'האם חייב בריפוי'.

תשובה לשאלה "מעשה במסטיק" (שאלה מס' 471)

תקציר השאלה השבועית: ברוך הזמין את דוד לשבת ובגלל מסטיק שהשליך על הכיסא קודם לכן, התקלקלו לו המכנסיים. ברוך טען שהוא פטור מלשלם, כיון שבהלכה המסטיק נחשב כ'בור' ואילו המכנסיים מוגדרים כ'כלים', ולהלכה ב'בור פטורים מלשלם על כלים, ואילו דוד טוען: "אתה הזמנת אותי לשבת- ולכן אתה חייב לשלם..." מי צודק?

תשובה בקצרה: ברוך פטור מלשלם על המכנסיים של דוד, אלא אם כן הוא ידע מהמסטיק והתכוון להזיק, שאז הוא חייב לשלם כדי לצאת ידי שמים.

תשובה בהרחבה: אדם שחפר בור, או הניח כל מכשול אחר ברשות הרבים, או אפילו ברשותו הפרטית אם נתן רשות לאנשים ללכת שם, נפסק שהוא חייב לשלם רק על בעלי חיים שנפלו או על אדם שניזוק, אבל על כלים שניזוקו או על אדם שנפל שם ומת הוא פטור מלשלם, והלכה זו נלמדת מפסוקי התורה והיא גזירת הכתוב בלי טעם. אולם לדעת רבים מהפוסקים, כל הפטור של כלים בבור הוא רק לגבי 'דיני אדם' אבל מ'דיני שמים' הוא חייב לשלם, ובפרט אם התכוון להזיק וברור שלכתחילה וודאי אסור מן התורה להזיק גם נזקי כלים בבור, רק שאם חלילה הזיק הוא פטור מלשלם ו'לצאת בדיני שמים' הכוונה היא, שכל עוד הוא לא משלם את הנזק לא נמחל לו על כך בשמיים.

חיוב 'גרמי' בבור: הרמב"ן מקשה, שכיון שההלכה היא שהמזיק את חברו ב'גרמי', דהיינו שהוא לא הזיק אותו בידי ממש אבל כן גרם לו נזק ישיר - חייב לשלם, אם כן, בעל הבור יהיה חייב לשלם על כל נזק שנגרם על ידי הבור מדין 'גרמי'. ומתוך הרמב"ן שני תירוצים, תירוץ ראשון שדבר כזה לא נחשב 'גרמי', כיון שהכלים שניזוקו הגיעו לבור ולא שהבור הלך אליהם וכיון שזה היה תלוי בהחלטתו של הניזק אם ללכת עם הכלים ליד הבור, אי אפשר לחייב את בעל הבור על הנזק שלא היה ברור שיקרה, ותירוץ שני, שיש פסוק מפורש הפוטר בור מנזקי כלים, ומציין הרמב"ן, שהתירוץ הראשון מספיק גם בלי התירוץ השני. ההבדל בין שני התירוצים הוא, שלפי התירוץ הראשון, במקרה שכן ברור שיהיה נזק, בעל הבור יהיה חייב לשלם ולפי התירוץ השני, גם כשברור שיקרה נזק, בעל הבור פטור כיון שהתורה פטרה אותו מלשלם.

בסיפור שלנו: בסיפור שלנו, הנזק נחשב לנזק ברור, כיון שברוך הזמין את דוד לשבת על הכיסא הדבוק במסטיק, ולדוד לא הייתה סיבה להימנע מכך, וכיון שהלכה זו תלויה בשני התירוצים של הרמב"ן, שלפי התירוץ הראשון ברוך יהיה חייב לשלם כיון שהנזק היה צפוי, ולפי התירוץ השני הוא יהיה פטור כי התורה פטרה אותו, אם כן לא ניתן יהיה לתבוע את ברוך מספק, אולם אם ברוך ידע מהנזק והתכוון להזיק, הוא יהיה חייב לשלם מדיני שמים, שהרי 'גרמא' במזיד חייב לשלם כדי לצאת ידי שמים, ובנוסף גם יתכן שזה נחשב 'גרמי', ובפרט שלדעת רבים מהפוסקים בעל בור חייב תמיד לשלם על כלים

כדי לצאת ידי שמים. ■